

TEM Toimialapalvelu • Syksy 2020

Pk-toimialabarometri

Elintarviketeollisuus

www.temtoimialapalvelu.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raportteina. Tämän lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön toimialapalveluiden toimeksiannosta tuloksia julkistetaan toimialaryhmittäisinä raportteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Aleraportteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Syksyn 2020 Pk-yritysbarometri perustuu 5072 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä sekä kehittämistarpeita ja kehittämisen esteitä. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty Koronan vaikutuksia liiketoimintaan ja yritysten tuen tarvetta. Tulosten vertailua on tehty ko. toimialaryhmän osalta koko maan, teollisuuden ja palvelualan näkyisiin. Ajallista vertailua on tehty osittain sanallisesti koko maan osalta kevään 2020 ja toimialaryhmittäin syksyn 2019 barometrin tuloksiin.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset ovat heikentyneet selkeästi kevään 2020 tilanteesta. Yleisiä suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on -10, kun se keväällä oli +8. Elintarviketeollisuuden yleiset suhdannenäkymät ovat koko maata ja vertailutoimialoja myönteisemmät. Toimialan lähiajan suhdanneodotukset ovat edelleen positiivisvoittoiset, mutta jäävät kuitenkin vuodentakaista heikommiksi. Nyt saldoluku on +15. 2019 syksyllä luku oli +31 ja syksyllä 2018 jopa +55.

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa elintarviketeollisuudessa uskotaan nyt vahvimmin materiaalien hintojen (saldoluku nyt +45) ja palkkakustannusten kasvuun (+36). Viime syksynä ykköspaikka piti vielä liikevaihdon kasvu (+57), mutta nyt tämä luku on pudonnut +30:een. Myös tilausten määrän saldoluku on pudonnut, ollen toki edelleen selvästi positiivinen (+23). Innovaatioiden, tuotannon tai tuotteiden kehitykseen kasvua ennakoivia on elintarviketeollisuudessa paljon (saldoluku +35).

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maassa mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä on saman verran kuin vuoden 2019 syksyllä (34 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoivat samoin viime vuoden tapaan 4 % koko maan pk-yrityksistä. Elintarviketeollisuudessa on 22 % voimakkaasti ja 45 % mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä. Luvut ovat lähes samat kuin 2019 syksyllä.

Uusiutumistoimien toteuttaminen elintarviketeollisuuden yrityksissä on muuttunut vuodesta 2019 ja eroaa nyt jonkun verran muista pk-yrityksistä. Yleisimmin elintarviketeollisuudessa on toteutettu työn uudelleen organisoimista (74 % 2020 vs. 54 % 2019). Investointeja on tehty 69 %:ssa elintarviketeollisuuden yrityksissä (72 % 2019).

Kehittämistarpeet ja esteet

Pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Myös elintarviketeollisuudessa myynti ja markkinointi on yleisin kehittämistarve. Tämän lisäksi tuotantoon, materiaalitoimintoihin, tietotekniikkaan, tuotekehitykseen ja laatuun sekä vientiin ja kansainvälistymiseen liittyvät tarpeet mainitaan elintarviketeollisuuden parissa muita vertailutoimialoja useammin.

2020 pk-yritysten pahimpana kehittämisen esteenä nähdään yleinen suhdannetilanne, kustannustaso ja kilpailutilanne. Tämän lisäksi elintarviketeollisuuden parissa kehittämistä jarruttaa on yritystoiminnan säätely keskimääräistä useammin.

Kansainvälistyminen

Noin joka viidennelle koko maan pk-yrityksistä ja joka neljännellä elintarviketeollisuuden yrityksellä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. 87 % elintarviketeollisuuden vientiä harjoittavista yrityksistä toteuttaa suoraa tavaroiden vientiä, 20 % toimii ulkomaisen yhteis- tai tytäryhtiön kautta.

Sisällys

ESIPUHE.....	1
SISÄLLYS	3
1. JOHDANTO	4
1.1 Barometri.....	4
1.2 Aineisto	5
2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS	6
3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT	7
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN.....	10
5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN	12
6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET.....	16
7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA	18
8. TYÖEHTOSOPIMUSJÄRJESTELMÄ	21
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT	28

Pk-toimialabarometri, syksy 2020, toimialaraportti

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

taloustutkimus

Pk-yritysbarometri, syksy 2020

Toimialaraportti, Elintarviketeollisuus

1. JOHDANTO

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisenä että alueellisina raportteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä tekijöistä.

Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2010, Bisnoden yritysrekisteriä sekä Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti.

Vastaaajajoukon muodostaa 5072 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2020. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja toimialan vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä COO Pasi Huovinen ja Senior Insight Manager Miika Parpo, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Mika Kuismanen, ekonomisti Petri Malinen ja ekonomisti Sampo Seppänen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämispäällikkö Katri Lehtonen.

Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % -31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat vastanneista elintarvikkeiden valmistuksen toimialaan kuuluvista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaumaa. Painotettua otoskokoä käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

Taulukko 1. Taustatietoja toimialalta vastanneista yrityksistä

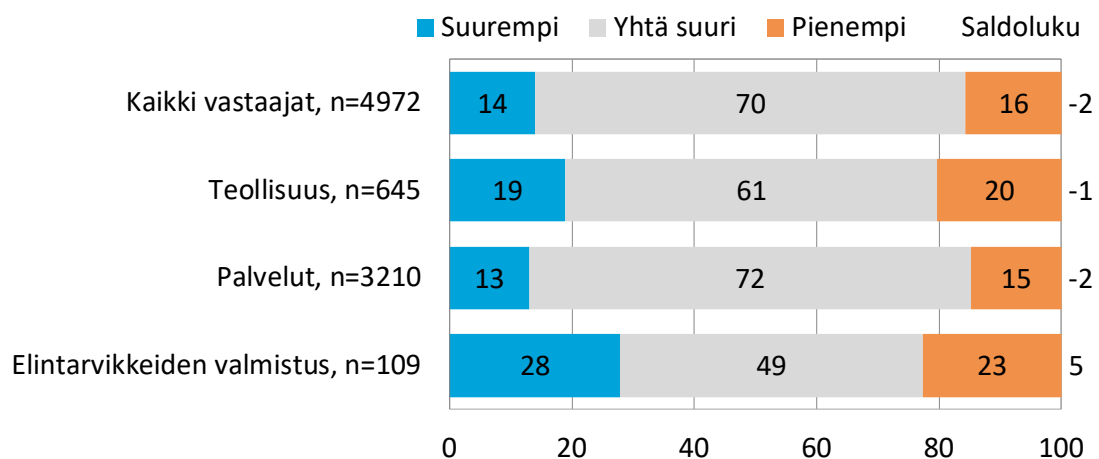
		n=	%
Toimialaryhmä	Elintarvikkeiden valmistus	112	100
	Teurastus, lihan säilyvyyskäsittely ja lihatuotteiden valmistus	14	13
	Kalan, äyriäisten ja nilviäisten jalostus ja säilöntä	7	6
	Hedelmien ja kasvien jalostus ja säilöntä	5	4
	Maitotaloustuotteiden valmistus	2	2
	Mylly- ja tärkkelystuotteiden valmistus	4	4
	Leipomotuotteiden, makaronien yms. valmistus	50	45
	Muiden elintarvikkeiden valmistus	14	13
	Eläinruokien valmistus	2	2
	Juomien valmistus	14	13
Liikevaihto vuonna 2018	alle 0,2 miljoonaa euroa	38	34
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	12	11
	0,5-0,99 miljoonaa euroa	25	23
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	9	8
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	5	5
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	8	7
	5 miljoonaa euroa tai yli	14	13
Henkilöstömäärä	1 henkilö	19	17
	2-4 henkilöä	34	30
	5-9 henkilöä	19	17
	10-19 henkilöä	17	15
	20-49 henkilöä	13	12
	50 tai yli henkilöä	10	9
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	18	16
	Kasvuhakuiset	45	40
	Asemansa säilyttäjät	36	32
	Ei kasvutavoitteita	11	10
	Toimintansa lopettavat	2	2
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	32	30
	Ei	76	70
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	39	35
	1990-1999	21	19
	2000-2009	20	18
	2010-	32	29
Markkinat, joilla toimii pääasiallisesti	Paikallisilla tai alueellisilla	62	55
	Valtakunnallisilla Suomessa	47	42
	Kansainvälisillä	3	3

2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS

Työllistämisedotukset ovat koko maassa saldoluvun perusteella selvästi heikommät kuin keväällä 2020. Tämän syksyn pk-yritysbarometrin vastaajista vain 14 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja 16 % arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Henkilökunnan määrän pienenemistä odottavia on siis enemmän kuin kasvamista odottavia ja saldoluvuksi muodostuu -2 (2020 keväällä +9). Teollisuudessa ja palvelutoimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvun perusteella melko lailla samat kuin koko maan pk-yrityksissä keskimäärin.

Elintarvikkeiden valmistuksen toimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat positiivisemmat, mutta jäävät saldoluvun perusteella syksyn 2019 tilannetta selvästi heikommiksi. Toimialan vastaajista 28 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja henkilökunnan määrän pienenemistä ennakoi 23 %. Varsinkin pienenemistä odottavien osuus on kasvanut merkittävästi eli 8 %:sta 23 %:een. Saldoluku on nyt +5, kun se vuosi sitten oli +24. Saldoluvun perusteella työllistämisedotukset ovat toimialalla paremmat kuin koko maassa ja vertailutoimialoilla.

Kuva 1. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

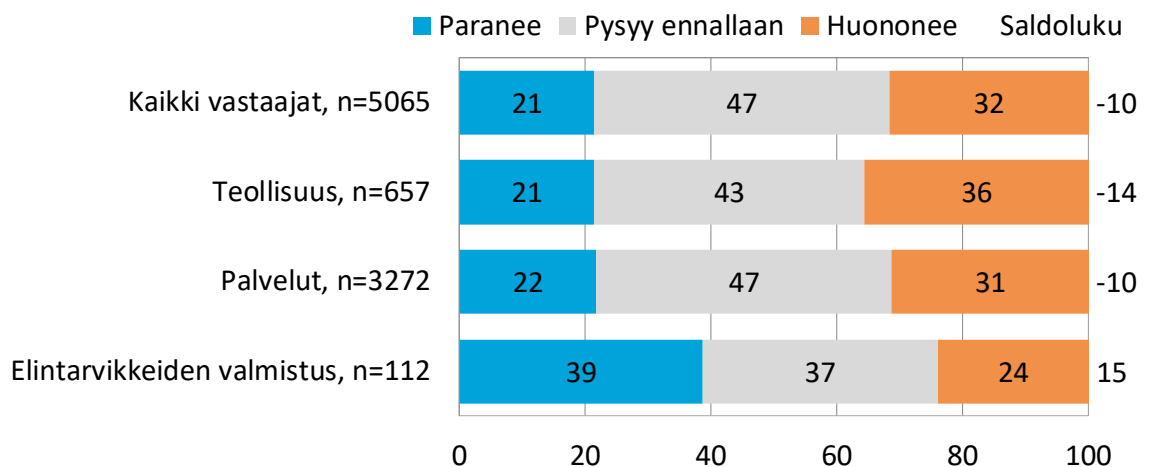

3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT

Koko maan pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset jäävät kevään 2020 näkymiä heikommiksi. Lähiajan suhdanneodotuksia kuvaava saldoluku on -10, kun se vuosi sitten oli +9. Pudotusta siis 19 pistettä. Vain viidesosa (21 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana ja jopa 32 % huononevan. Palvelualoilla sekä teollisuudessa yleiset suhdannenäkymät ovat saldolukujen perustella heikot. Teollisuudessa saldoluku on pudonnut jopa -14 %:iin.

Elintarviketeollisuuden yleiset suhdannenäkymät ovat koko maata ja vertailutoimialoja myönteisemmät. Toimialan lähiajan suhdanneodotukset ovat edelleen positiivisvoittoiset, mutta jäävät kuitenkin vuodentakaista heikommiksi. Nyt saldoluku on +15. 2019 syksyllä luku oli +31 ja syksyllä 2018 jopa +55. Suhdanteen paranemista odottavien osuus elintarviketeollisuudessa on kuitenkin kaksinkertainen verrattuna koko maan tai päätoimialojen tilanteeseen (39 % vs. 21-22 %).

Kuva 2. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku %

Taulukko 2. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Kaikki vastaajat	31	35	33	-2
Teollisuus	38	30	32	6
Palvelut	32	35	34	-2
Elintarvikkeiden valmistus	54	23	23	30
Investointien arvo				
Kaikki vastaajat	18	51	31	-13
Teollisuus	25	43	32	-7
Palvelut	17	52	30	-13
Elintarvikkeiden valmistus	28	42	30	-2
Viennin arvo				
Kaikki vastaajat	10	62	28	-18
Teollisuus	23	55	22	0
Palvelut	9	65	26	-18
Elintarvikkeiden valmistus	25	57	18	7
Tuonnin arvo				
Kaikki vastaajat	8	65	27	-19
Teollisuus	16	61	23	-7
Palvelut	4	70	25	-21
Elintarvikkeiden valmistus	18	62	20	-2
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Kaikki vastaajat	33	53	14	19
Teollisuus	40	51	9	31
Palvelut	31	54	16	15
Elintarvikkeiden valmistus	47	42	11	36
Materiaalien hinnat				
Kaikki vastaajat	38	55	7	31
Teollisuus	43	49	8	35
Palvelut	34	58	7	27
Elintarvikkeiden valmistus	51	43	6	45
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Kaikki vastaajat	34	58	9	25
Teollisuus	33	57	10	23
Palvelut	32	59	9	24
Elintarvikkeiden valmistus	36	54	10	26
Kannattavuus				
Kaikki vastaajat	25	41	34	-9
Teollisuus	31	37	32	-1
Palvelut	25	41	34	-9
Elintarvikkeiden valmistus	45	25	30	15

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Vakavaraisuus				
Kaikki vastaajat	25	52	23	2
Teollisuus	30	50	20	9
Palvelut	24	52	25	-1
Elintarvikkeiden valmistus	34	45	21	12
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Kaikki vastaajat	29	55	16	13
Teollisuus	38	50	12	25
Palvelut	30	55	16	14
Elintarvikkeiden valmistus	48	40	12	35
Tilausten määrä				
Kaikki vastaajat	29	39	32	-2
Teollisuus	33	34	33	0
Palvelut	29	40	31	-3
Elintarvikkeiden valmistus	47	29	24	23
Panostukset kansainvälistymiseen				
Kaikki vastaajat	11	61	27	-16
Teollisuus	23	58	18	5
Palvelut	11	63	26	-15
Elintarvikkeiden valmistus	27	56	18	9

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa uskotaan koko maassa saldolukujen perusteella yleisimmin materiaalien hintojen nousuun (saldoluku +31) ja lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+25). Myös palkkakustannusten nousuun (+19) ja innovaatioiden, tuotannon tai tuotteiden kehityksen kasvuun (+13) uskovia on edelleen selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Odotukset tuonnin ja viennin arvon kasvuun ovat koko maassa heikot saldolukujen ollessa nyt -19 ja -18.

Elintarviketeollisuudessa uskotaan nyt vahvimmin materiaalien hintojen (saldoluku nyt +45) ja palkkakustannusten kasvuun (+36). Viime syksynä ykköspaikka piti vielä liikevaihdon kasvu (+57), mutta nyt tämä luku on pudonnut +30:een. Myös tilausten määrän saldoluku on pudonnut, ollen toki edelleen selvästi positiivinen (+23). Innovaatioiden, tuotannon tai tuotteiden kehitykseen kasvua ennakoivia on elintarviketeollisuudessa paljon (saldoluku +35). Odotukset investointien arvon kehityksestä ovat alalla pudonneet ja saldoluku on nyt alle nollan. Luku on parempi kuin päätoimialoilla, mutta sen lasku kuvastaa ilmiötä, jossa koronavuoden aikana lähes kaikki kasvuun ja kehittämiseen liittyvät tunnustukset ovat tulleet myös elintarviketeollisuudessa alaspäin vuoden takaisesta.

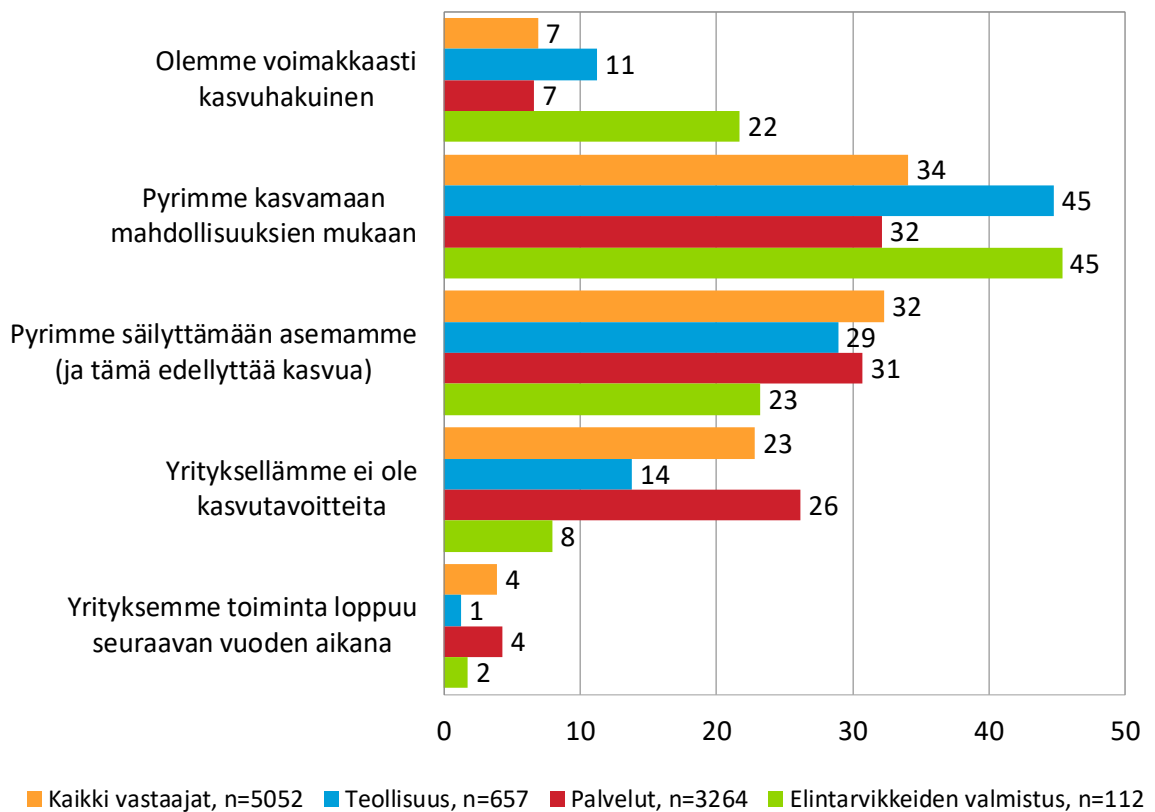
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (34 %). Asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksistä on kuitenkin käytännössä saman verran (32%). 7 % koko maan vastanneista pk-yrityspäätäjistä sanoo yrityksensä olevan voimakkaasti kasvuhakuinen. Yritystoiminnan loppumista ennakoii 4 % koko maan pk-yrityksistä, mikä on yhden prosenttiyksikön verran enemmän kuin keväällä.

Elintarvikkeiden valmistusta edustavissa pk-yrityksissä voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on tämän syksyn otoksessa 22 %, samoin kuin syksyllä 2019. Mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä on alalla nyt 45% (43% syksyllä 2019) ja asemansa säilyttämään pyrkiviä 23 % (syksyllä 2019 19 %). Vailla kasvutavoitteita olevia pk-yrityksiä on nyt 8 %, kun vuosi sitten osuus oli 12 %. Yrityksensä toiminnan loppumista seuraavan vuoden aikana ennakoii nyt 2 % alan vastanneista, viime syksynä näin ennakoii 4%.

Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on koko maassa yhteensä 41 % eli hieman vähemmän kuin keväällä 2020 (43 %). Elintarviketeollisuudessa tämä yhteenlaskettu osuus on nyt 67 %, kun se syksyllä 2019 oli hieman alempi, 65 %.

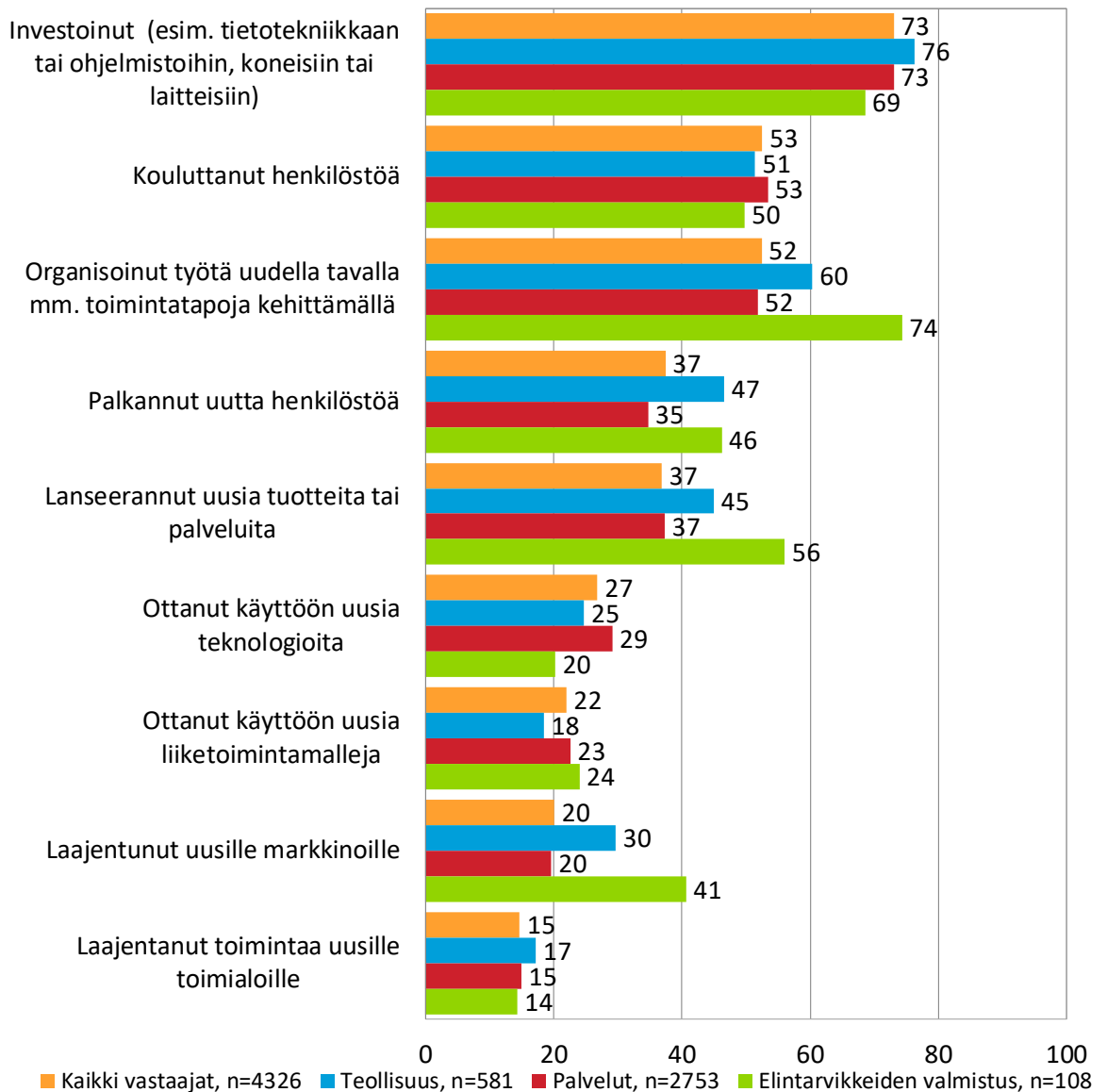
Kuva 3. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maassa ja pääosin myös vertailutoimialoilla pk-yritysten eniten toteuttamia uusiutumiseen liittyviä toimia viimeisen vuoden aikana.

Elintarviketeollisuudessa uusiutumistoimien kohdistuminen on muuttunut vuoden takaisesta. Nyt työtä on organisoitu uudella tavalla 74 %:ssa yrityksii (54 % 2019), kun investointeja on tehty 69 %:ssa (72 % 2019). Uusia tuotteita tai palveluita on edelleen lanseerattu suhteellisen paljon, vaikkakin vähemmän kuin edellisvuonna. Henkilöstön kouluttaminen on tänä vuonna ollut yleisempää kuin 2019.

Kuva 4. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN

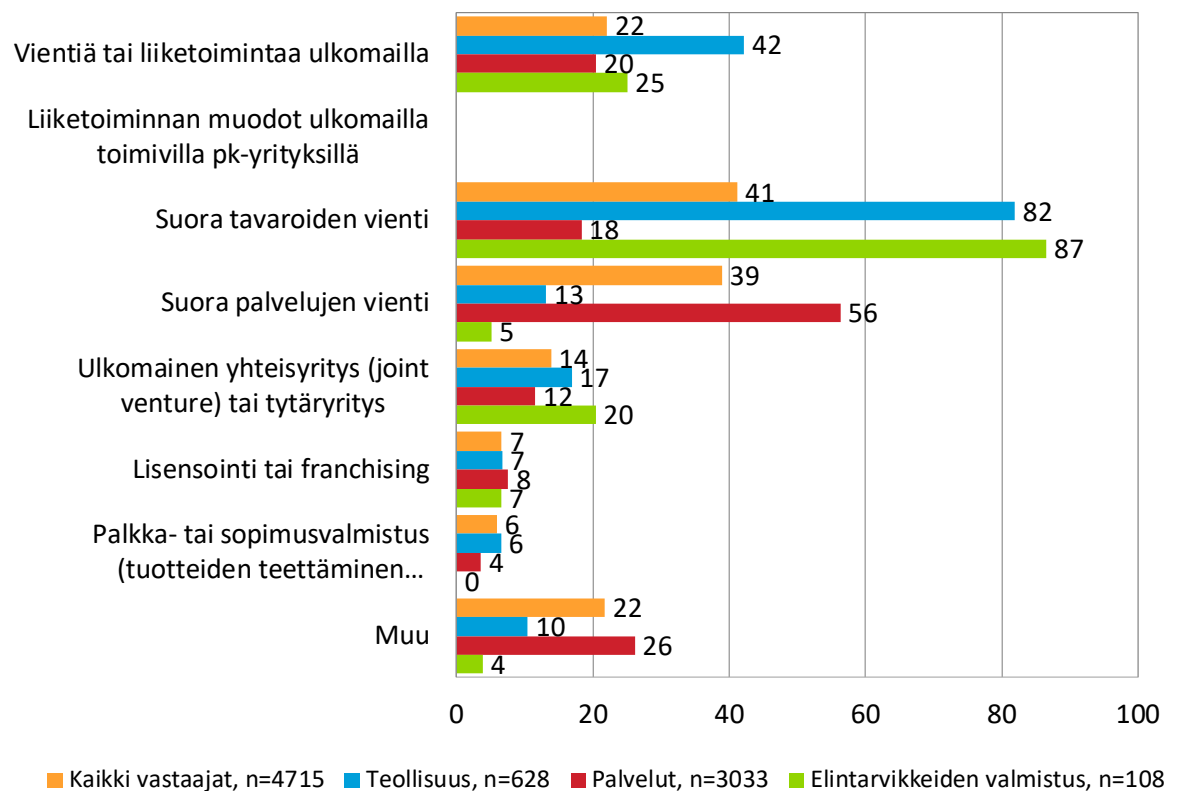
Koko maan pk-yrityksistä noin joka kuudennella, teollisuudessa alle puolella ja palvelualan pk-yrityksistä alle joka kymmenennellä on suoraa tuontitoimintaa. Elintarviketeollisuuden alalta vastanneista joka neljäs (26 %) sanoo yrityksellään olevan suoraa tuontitoimintaa.

Taulukko 3. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Kaikki vastaajat	Teollisuus	Palvelut	Elintarvikkeiden valmistus
Suoraa tuontitoimintaa	16	40	6	26

Noin joka viidennellä koko maan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Näistä suoraa palvelujen vientiä ja suoraa tavaroiden vientiä on molempia noin kahdella viidestä. Elintarvikkeiden valmistusta edustavissa pk-yrityksissä vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla on tämän syksyn otoksessa neljänneksellä (25 %; syksyllä 2019 29 %). Suoraa palvelujen vientiä on näistä viidellä prosentilla ja suoraa tavaroiden vientiä lähes yhdeksällä kymmenestä (87 %).

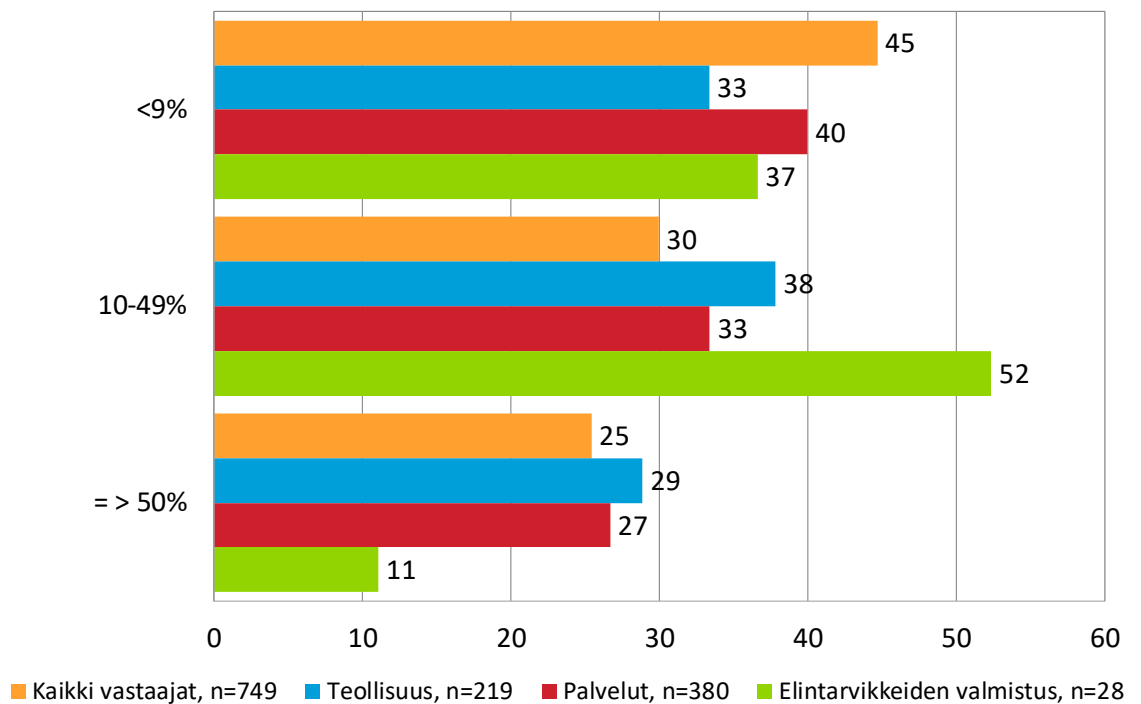
Kuva 5. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

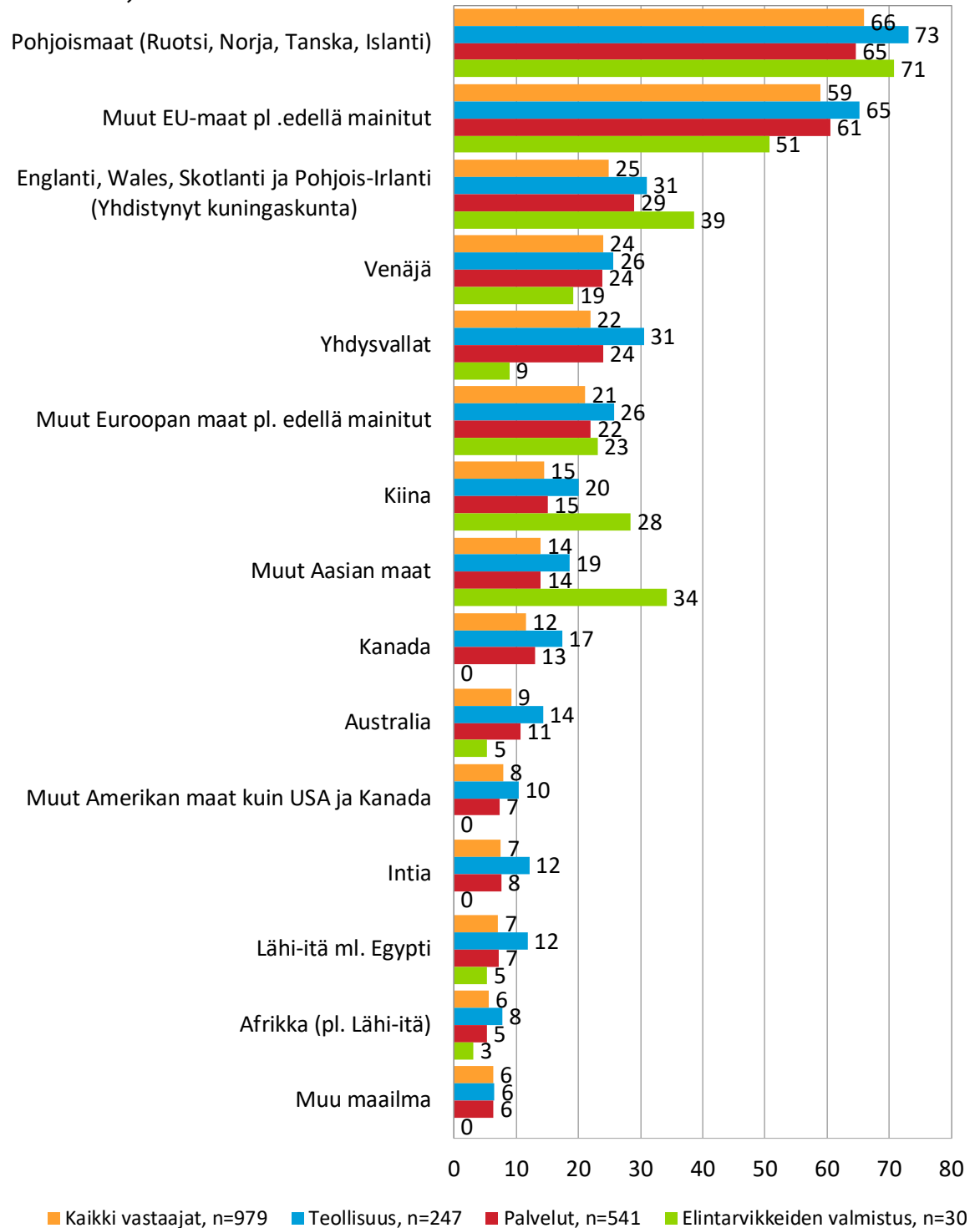
Koko maan pk-yrityksistä vajaalla puolella (45%) on viennin osuus kokonaisliikevaihdosta alle 9 %. Elintarviketeollisuudessa on koko maahan verrattuna keskimääräistä vähemmän pienen vientiosuuden eli alle 9 % liikevaihdosta vieviä: 37%. Ero koko Suomeen korostuu kuitenkin, kun katsotaan enemmän kuin 10 % liikevaihdostaan vievien osuuksia. Suuren vientiosuuden yrityksiä, joilla vienti on yli puolet liikevaihdosta, on elintarviketeollisuudessa vain noin kymmenesosa. Selvästi yleisin yritys on elintarviketeollisuudessa sellainen, jolla viennin arvo asettuu 10-49 % välille liikevaihdosta.

Kuva 6. Viennin osuus suoraa vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2020, % yrityksistä

Pohjoismaat sekä muut EU-maat (pl. pohjoismaat) muodostavat pk-yritysten merkittävimmän markkina-alueen ulkomailla. Elintarviketeollisuudessa Yhdistynyt kuningaskunta, muut Euroopan maat, Kiina ja muut Aasian maat mainitaan keskimääräistä useammin, vaikka pohjoismaat toki ovat elintarviketeollisuudenkin yleisin viennin kohde.

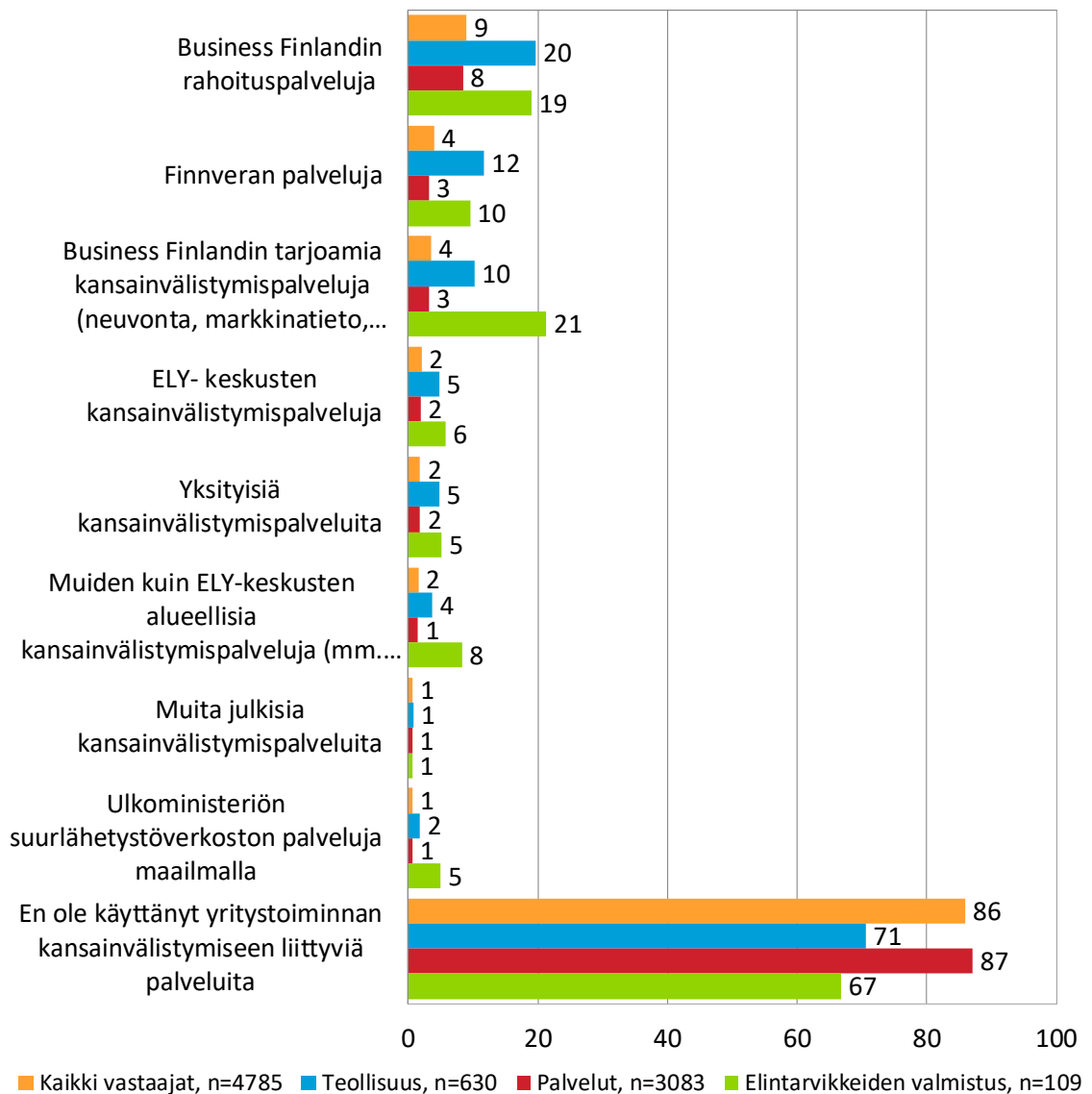
Kuva 7. Pk-yritysten markkina-alueet ulkomailla, % yrityksistä, joilla toimintaa ulkomailla, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Valtaosa pk-yrityksistä ei ole käyttänyt kansainvälistymiseen liittyviä palveluja lähimmän vuoden aikana. Elintarvikkeiden valmistuksen toimialan kuten myös teollisuuden vastaa- jaryhmissä toimialaloilla on näitä palveluja käytetty keskimääräistä useammin. Palvelui- den käyttö on myös kasvanut merkittävästi vuoden takaisesta. Kasvu on merkille panta- vaa varsinkin Business Finlandin palveluiden osalta: sen rahoituspalveluja käyttäneitä on nyt elintarviketeollisuusyrityksistä 19 % kun vastaava luku oli vuosi sitten 7%.

Kuva 8. Oletteko käyttäneet seuraavia kansainvälistymiseen liittyviä palveluita vii- meisen vuoden aikana?, */

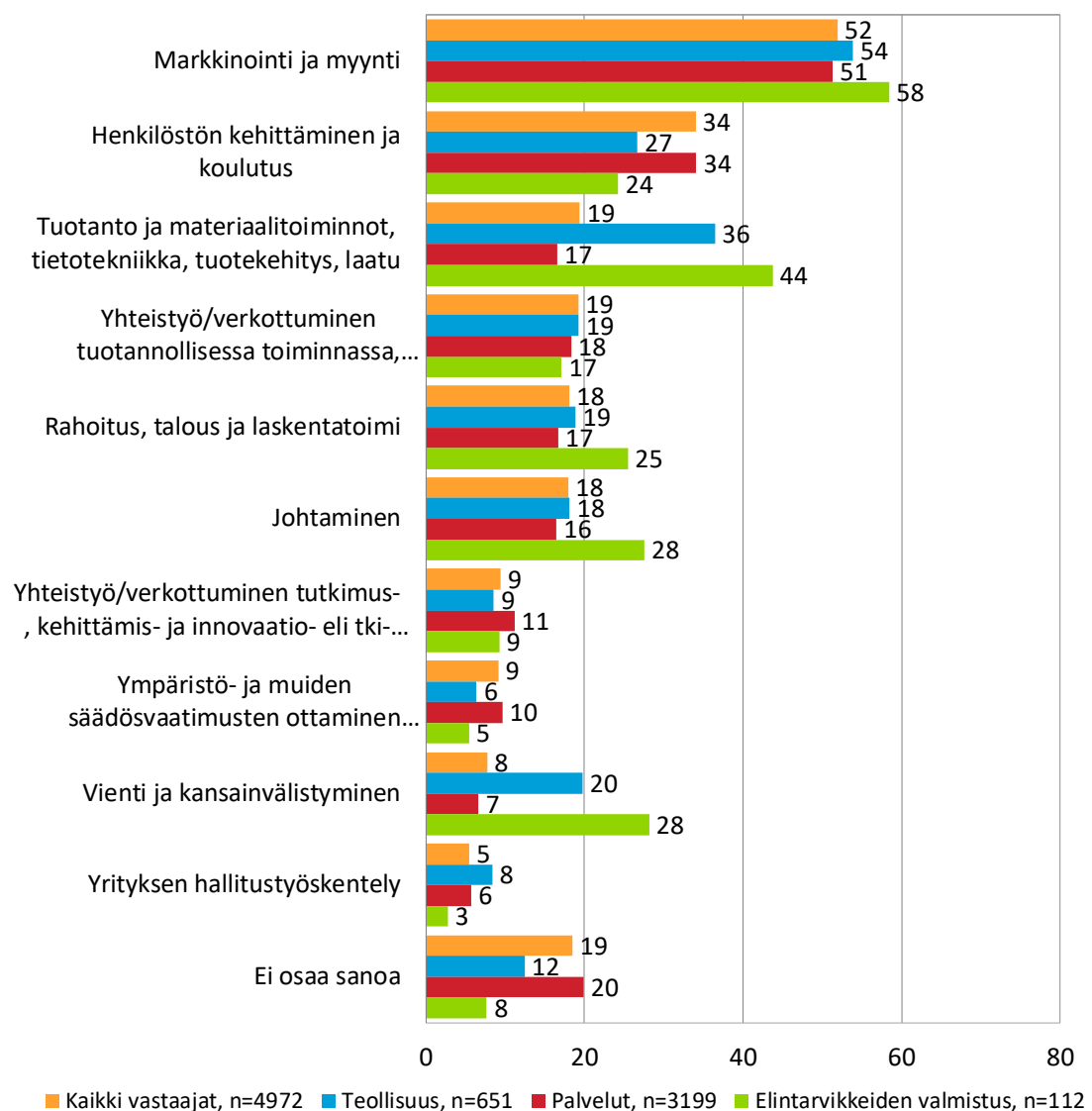
*/ Osittain näkyvä vastausvaihtoehto kokonaisuudessaan:

Muiden kuin ELY-keskusten alueellisia kansainvälistymispalveluja (mm. Suomen Yrittäjät, Kauppakamarit Suomessa, seudulliset kehitysyhtiöt)

6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET

Koko maassa pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa. Teollisuudessa ja palvelualalla tulokset ovat kehittämistarpeiden osalta pääosin vastaavat kuin koko maassa - joskin teollisuudessa koetaan tuotanto- ja materiaalitoiminnoissa ja viennin kehittämisessä enemmän tarvetta kuin koko maassa. Teollisuudessa ja elintarvikealalla kuitenkin tuotantoon, materiaalitoimintoihin, tietotekniikkaan, tuotekehitykseen ja laatuun sekä vientiin ja kansainvälistymiseen liittyvät tarpeet mainitaan keskimääräistä useammin. Elintarviketeollisuudessa markkinointi ja myynti koetaan myös merkittävimpänä sekä myös muita ryhmiä selvemmin kehittämistarpeena. Myös johtamisen kehittäminen erottuu kehittämistarpeena selvästi vertailuryhmistä.

Kuva 9. Pk-yritysten kehittämistarpeet, %, */, **/

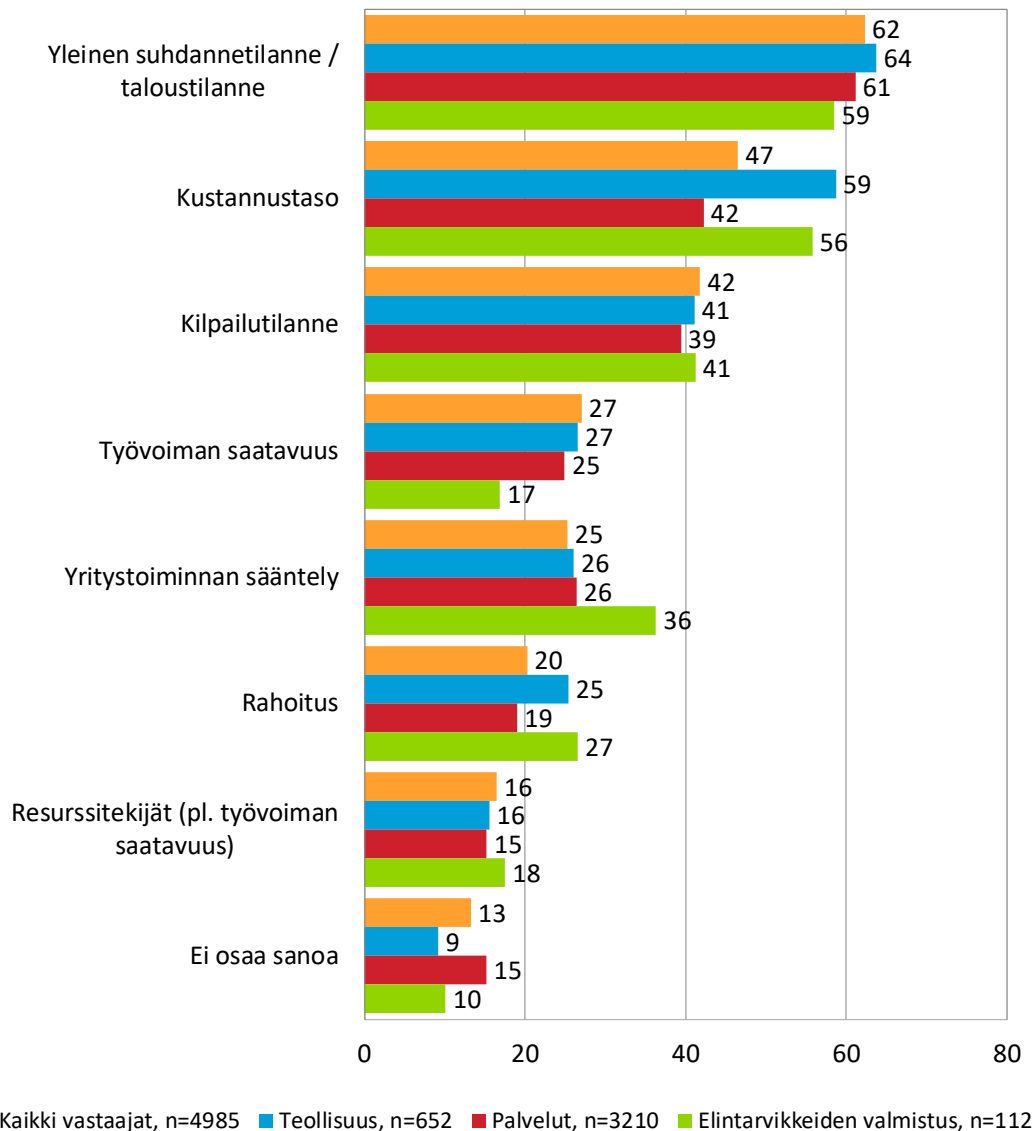

*/ Vastaajat ovat valinneet kolme tärkeintä vaihtoehtoa.

**/ Osittain näkyvät vastausvaihtoehdot kokonaisuudessaan:

Koko maan Pk-yritysten pahin ulkopuolinen kehittämisen este on selkeästi tämän vuoden yleinen suhdannetilanne, kustannustason ja kilpailutilanteen ollessa seuraavaksi suurimmat esteet. Teollisuudessa varsinkin kustannustaso on selkeästi merkittävämpi ulkoinen este kuin muilla toimialoilla. Elintarviketeollisuutta ja teollisuudetta edustavissa pk-yrityksissä kustannustaso nähdään muita ryhmiä selkeämmin ulkopuolisena kehittämisesteenä. Elintarviketeollisuuden parissa yritystoiminnan säätely koetaan ulkopuolisena kehittämisen esteenä useammin kuin pk-yrityksissä keskimäärin.

Kuva 10. Pk-yritysten pahimmat ulkopuoliset kehittämisen esteet, %, */

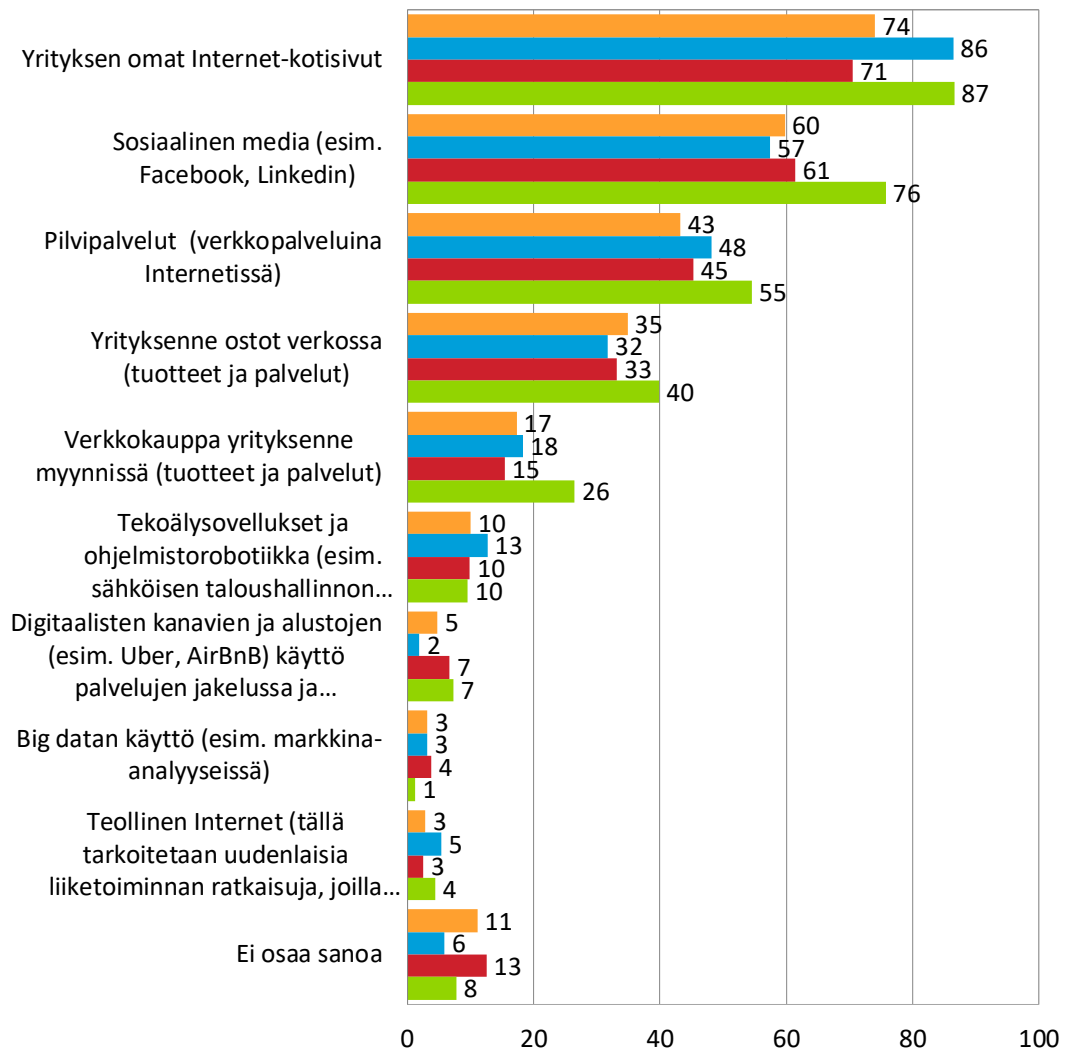
*/Vastaajat ovat valinneet kolme tärkeintä vaihtoehtoa.

7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA

Noin kolmella neljästä koko maan pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät viime vuoden tapaan digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja.

Toimialoittain tarkasteltuna tulokset vastaavat pääosin koko maan tilannetta. Teollisuus- ja elintarviketeollisuusyrityksiä edustavissa ryhmissä keskimääräistä useammalla on omat Internet-kotisivut. Elintarviketeollisuudessa myös selvästi keskimääräistä useampi sanoo hyödyntävänsä sosiaalista mediaa, pilvipalveluita ja verkkokauppaa.

Kuva 11. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, %, */

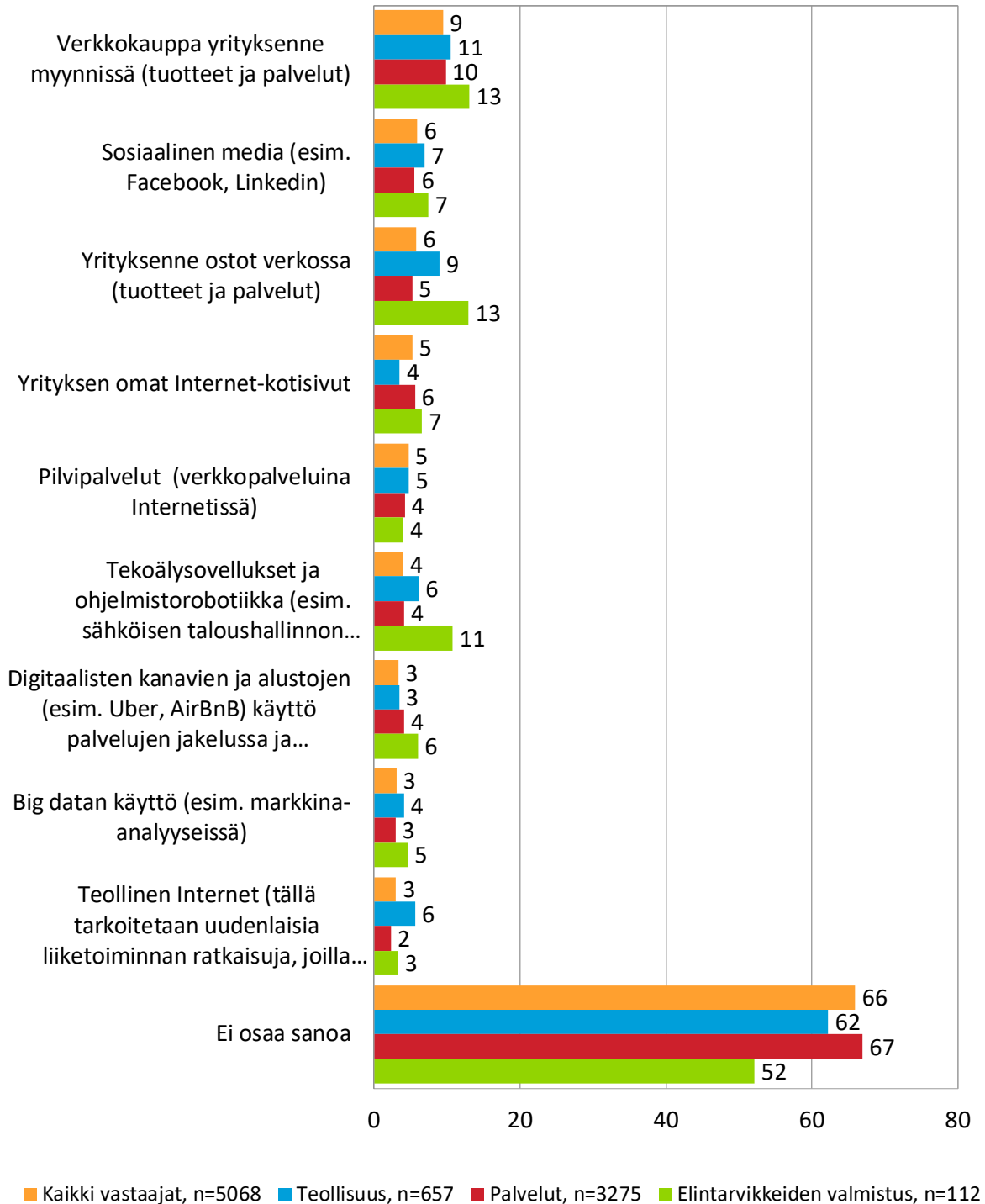

■ Kaikki vastaajat, n=5068 ■ Teollisuus, n=657 ■ Palvelut, n=3275 ■ Elintarvikkeiden valmistus, n=112

*/Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Verkkokaupan käyttöönottoa suunnittelee koko maassa ja vertailutoimialoilla noin joka kymmenes vastanneista pk-yrityksistä. Elintarvikkeiden valmistuksessa tämän mainitsee muihin vastaajaryhmiin verrattuna hieman useampi, 13 % vastanneista. Tekoälysovellusten hyödyntäminen erottuu hieman yleisempänä kuin muissa pk-yrityksissä. Melko suuri osa vastaajista ei kuitenkaan ottanut kantaa kysymykseen.

Kuva 12. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana % */

*/Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Pk-yrityspäättäjät arvioivat myös yhdeksän eri digitalisoitumisesta syntyvän yksilöidyn mahdollisuuden merkitystä yrityksensä kannalta. Arviointi pyydettiin tekemään asteikolla 5-1, jossa 5=erittäin suuri merkitys ja 1=ei merkitystä. Taulukossa 4 on esitetty tulokset annettujen vastausvaihtoehtojen keskiarvotuloksina vastaajaryhmittäin.

Koko maassa ja vertailutoimialoilla yrityskuvan vahvistuminen, uusien asiakasryhmien tavoittaminen ja asiakaspalvelun sekä kannattavuuden parantuminen arvioidaan merkittävimmiten digitalisoitumisesta syntyviksi mahdollisuuksiksi pk-yritysten keskuudessa. Elintarviketeollisuutta edustavassa vastaajaryhmässä digitalisoitumisen mahdollisuudet nähdään pääosin merkityksellisempinä kuin muissa vastaajaryhmissä.

Taulukko 4. Digitalisoitumisesta syntyvien mahdollisuuksien merkitys yritykselle, asteikko 5-1

	Kaikki vastaajat, n=4820	Teollisuus, n=622	Palvelut, n=3113	Elintarvikkeiden valmistus, n=109
Yrityskuvan vahvistuminen	3,63	3,74	3,58	3,93
Uusien asiakasryhmien tavoittaminen	3,62	3,69	3,61	4,02
Asiakaspalvelun parantuminen	3,46	3,56	3,42	3,83
Kannattavuuden parantuminen	3,41	3,48	3,35	3,68
Liiketoimintaprosessien tehostuminen	3,24	3,36	3,16	3,62
Yhteistyön tiivistyminen yhteistyökumppanien kanssa	3,19	3,26	3,15	3,27
Uusien liiketoimintamahdollisuuksien luominen	3,07	3,16	3,08	3,26
Tuotekehityksen tehostuminen	2,86	3,00	2,86	3,22
Liiketoiminnan kansainvälistyminen	2,23	2,80	2,22	2,48

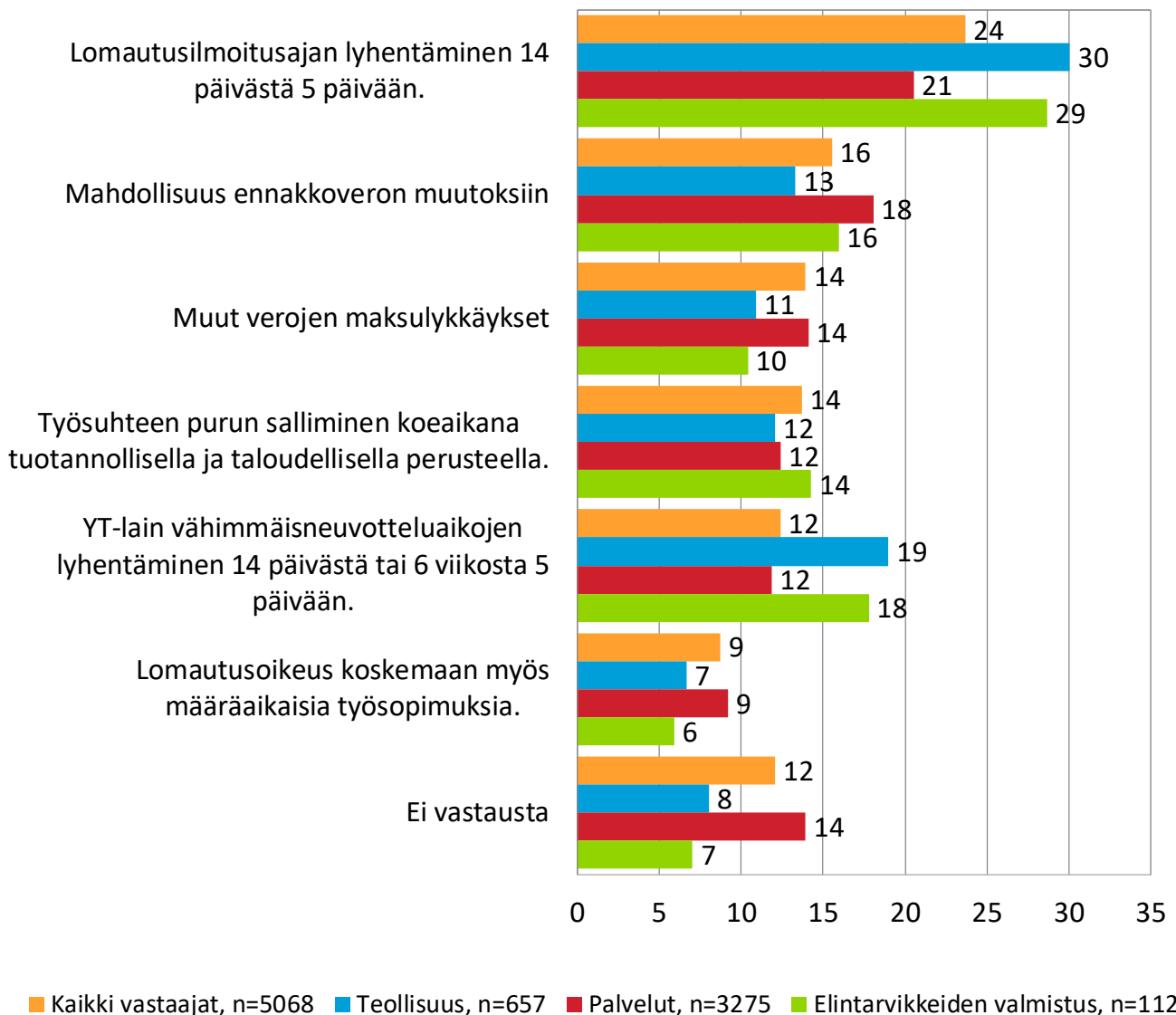

8. KORONAN JA POLIITTISTEN PÄÄTÖSTEN VAIKUTUS YRITYSTOIMINTAAN

Keväällä tehtiin yritysten ja työpaikkojen turvaamiseksi väliaikaisia muutoksia työlainsäädäntöön ja verotukseen. Suomalaisista pk-yrityksistä koettiin tärkeimmäksi lomautusilmoitusajan lyhentämien 5 päivään. Tämän jälkeen aika tasa-arvoisina merkitykseltään tulivat mahdollisuus ennakkoveron muutoksiin, muut verojen maksulykkäykset, työsuhteen purun mahdollistaminen koeajalla sekä YT-lain vähimmäisneuvotteluaikojen lyhentäminen. Vähiten tärkeimmäksi koettiin lomautusoikeuden liittäminen myös määräaikaisiin työsuhteisiin.

Elintarviketeollisuudessa toimivien yritysten vastaajien mielestä tärkeimmäksi muutokseksi nousi lomautusilmoitusajan lyhentäminen ja YT-lain vähittäisneuvotteluaikojen lyhentäminen.

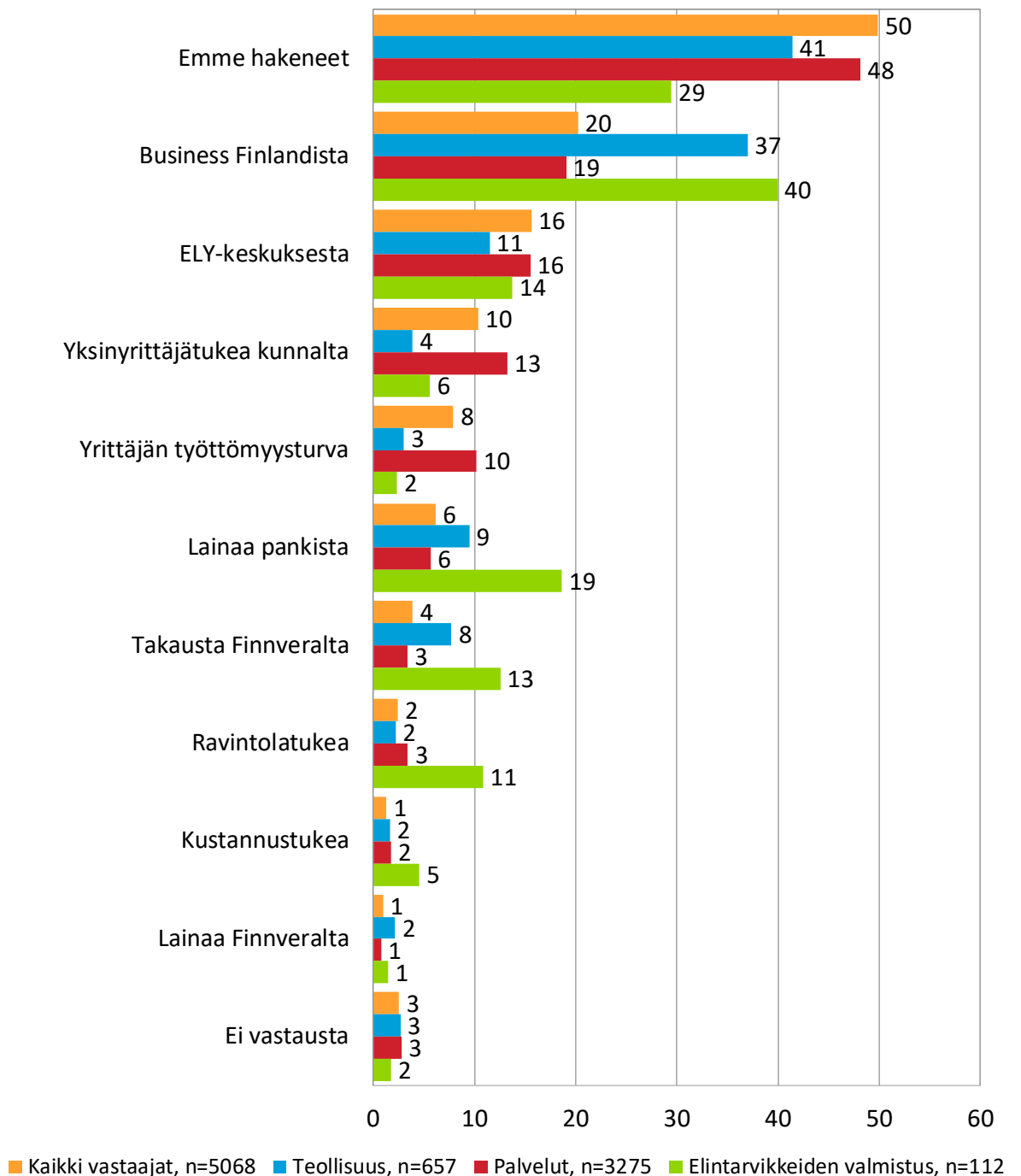
Kuva 13. Yritysten ja työpaikkojen turvaamiseksi tehtiin väliaikaisia muutoksia työlainsäädäntöön ja verotukseen. Valitkaa mielestänne tärkein muutos., %

Kuva 14. Haitteko tukea tai lainaa yrityksenne toimintaan tai omaan toimeentulonne?, %

Noin puolet Suomen pk-yrityksistä ei hakenut tukea tai lainaa yrityksen tai oman toimeentulon turvaamiseksi. Kun lainaa tai tukea haettiin, haettiin sitä yleisimmin Business Finlandilta ja ELY-keskuksesta.

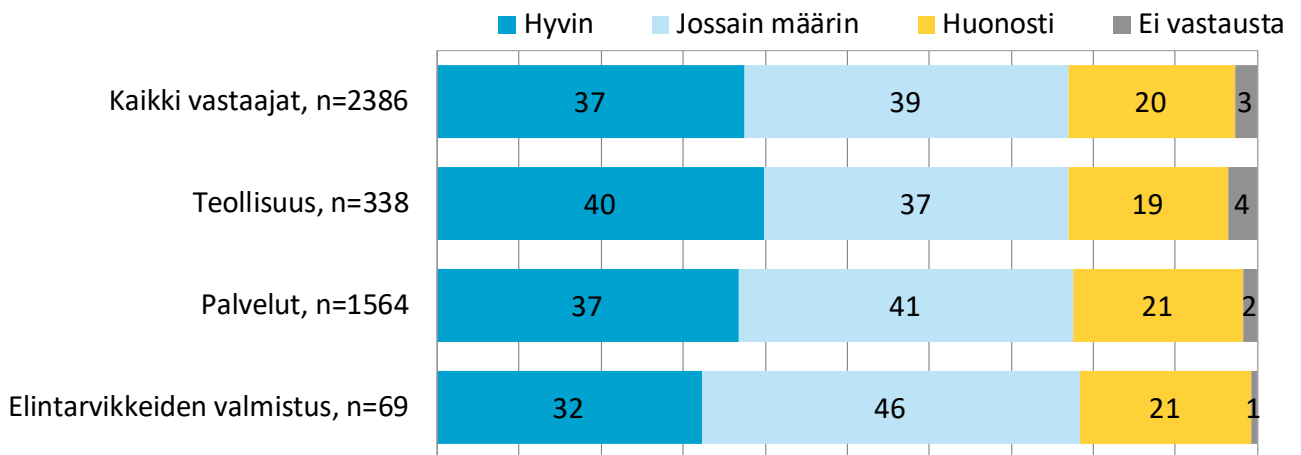
Elintarviketeollisuuden yritykset olivat selvästi aktiivisempia lainan ja tuen haun suhteen, kun 69% yrityksistä oli jotain laina- tai tukimuotoa hakenut. Lainaa haettiin yleisimmin Business Finlandilta.

Kuva 15. Vastasiko tuki yrityksenne tarpeisiin? %

Suurin osa tukea hakeneista pk-yrityksistä (76%) koki tuen vastanneen ainakin jossain määrin heidän yrityksensä tarpeisiin. Viidesosa vastaajista kuitenkin koki, että tuki vastasi tarpeisiin huonosti.

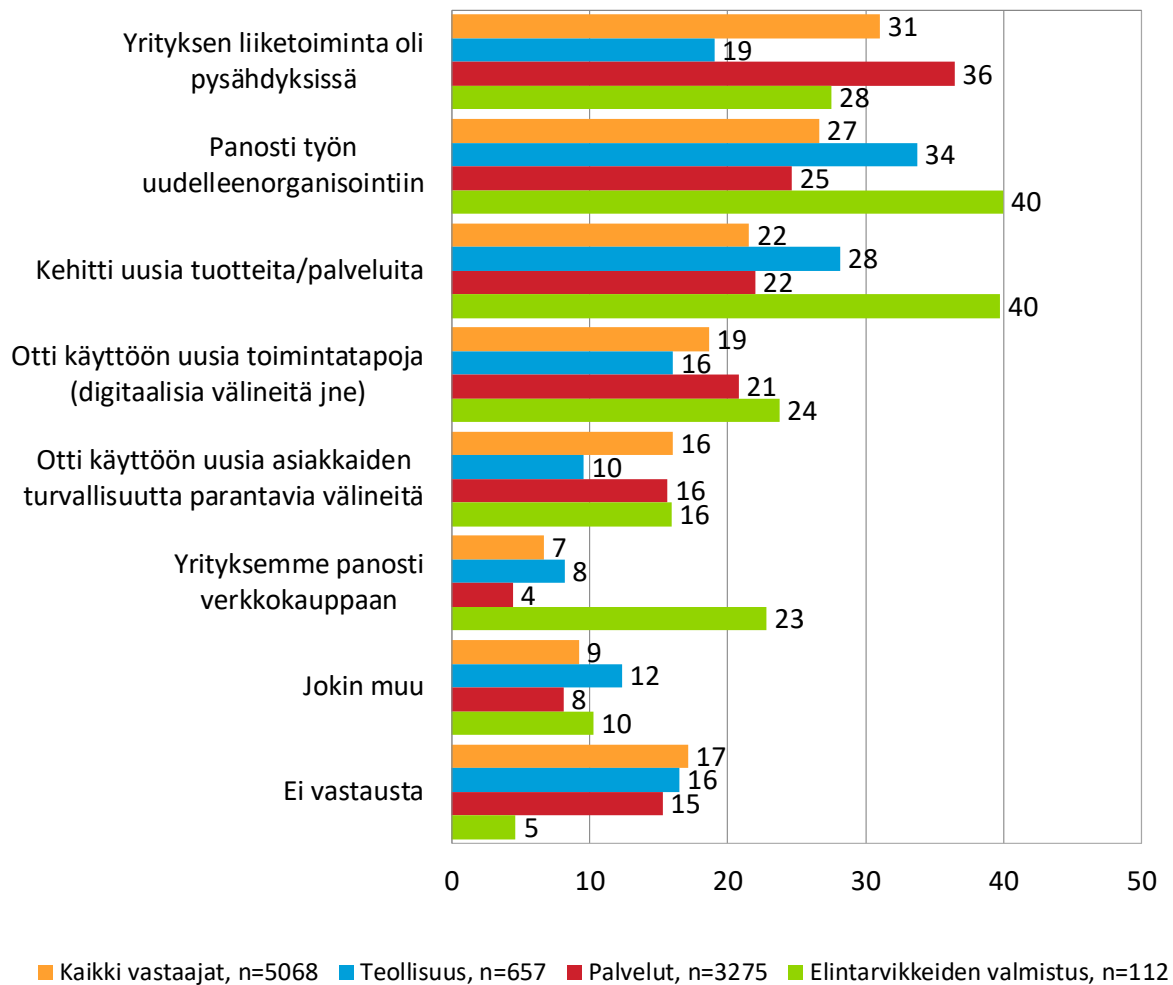
Elintarvikealan yrityksistä 78 % koki tukien vastanneen tarpeisiinsa ainakin jossain määrin.

Kuva 16. Miten liiketoimintanne muuttui kevään kriisin aikana? %

Suurin vaikutus kevään kriisillä Suomen pk-yrityksiin oli se, että yritysten liiketoiminta oli pysähdyksissä. Tämän jälkeen liiketoimintaan vaikuttaneita tekijöitä oli yritysten panostaminen töiden uudelleen organisointiin sekä uusien tuotteiden ja palveluiden kehittäminen.

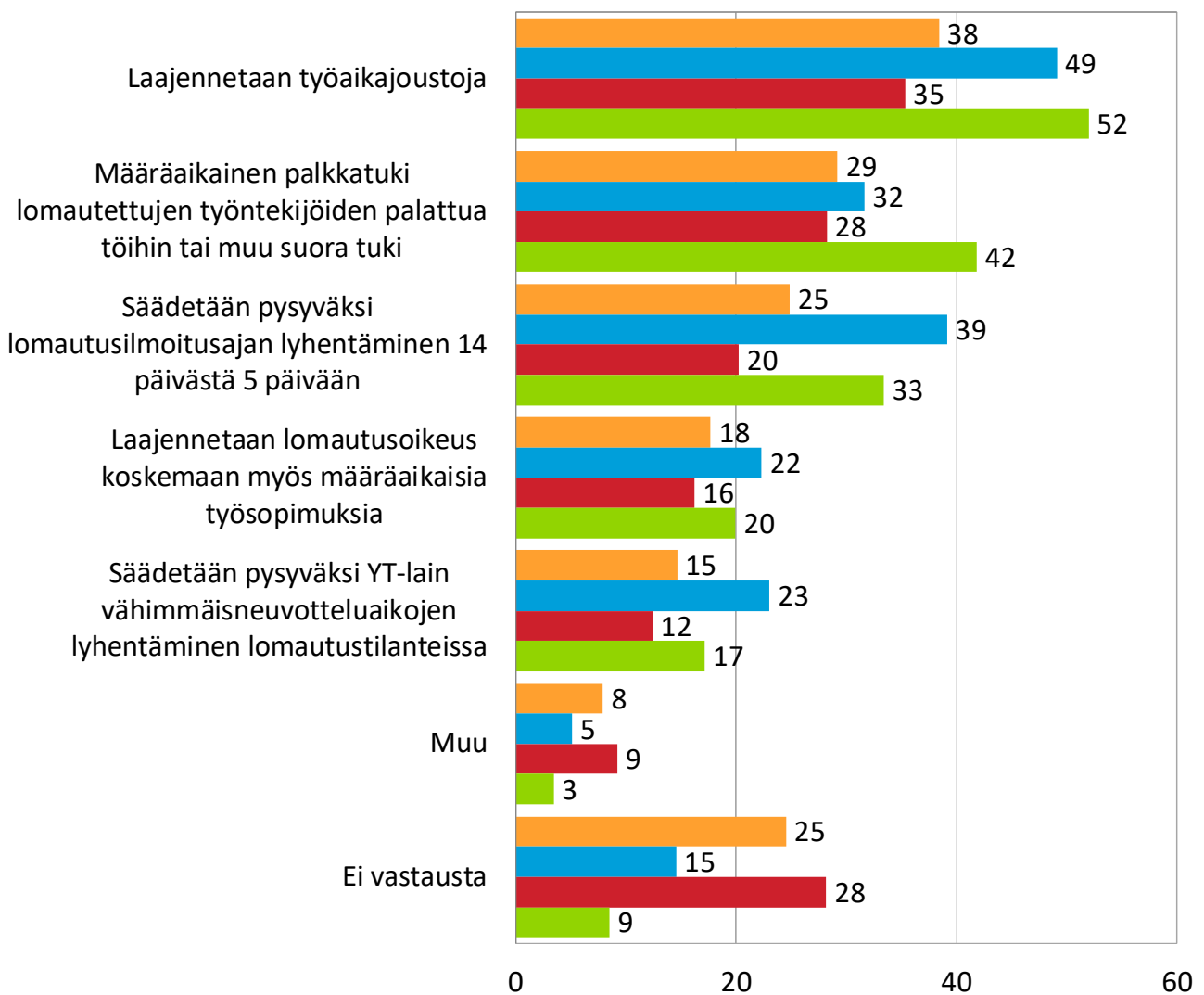
Elintarviketeollisuutta edustavien yritysten vastaukset eroavat melko paljon muista vertailuryhmistä. Yleisimpiä muutoksia ovat melko selvästi olleet panostaminen töiden uudelleen organisointiin sekä uusien tuotteiden ja palveluiden kehittäminen. Liiketoiminnan keskeytyminen ei siis ole ollut niin yleistä kuin muissa pk-yrityksissä. Digitaalisuuteen ja verkkokauppaan panostaminen olivat myös melko yleisiä toteutettuja muutoksia elintarviketeollisuuden vastaajien mukaan.

Kuva 17. Mikä tai mitkä seuraavista vaihtoehtoista joustavoittaisi yrityksenne toimintaa? % (Vastaaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja)

Koko maan pk-yritysten vastaajien mielestä työaikajoustojen laajentaminen joustavoittaisi heidän yrityksensä toimintaa kaikkein parhaiten. Tämä toimi korostui varsinkin teollisuuden toimialalla. Määräaikainen palkkatuki lomautettujen työntekijöiden töihin palaamiseen tai muu suora tuki sekä lomautusilmoitusajan lyhentäminen pysyvästi viiteen päivään saavat seuraavaksi eniten tukea.

Elintarviketeollisuuden toimijat kokivat parhaiksi optioiksi samat kuin koko maan tasolla valikoituneet vaihtoehdot.

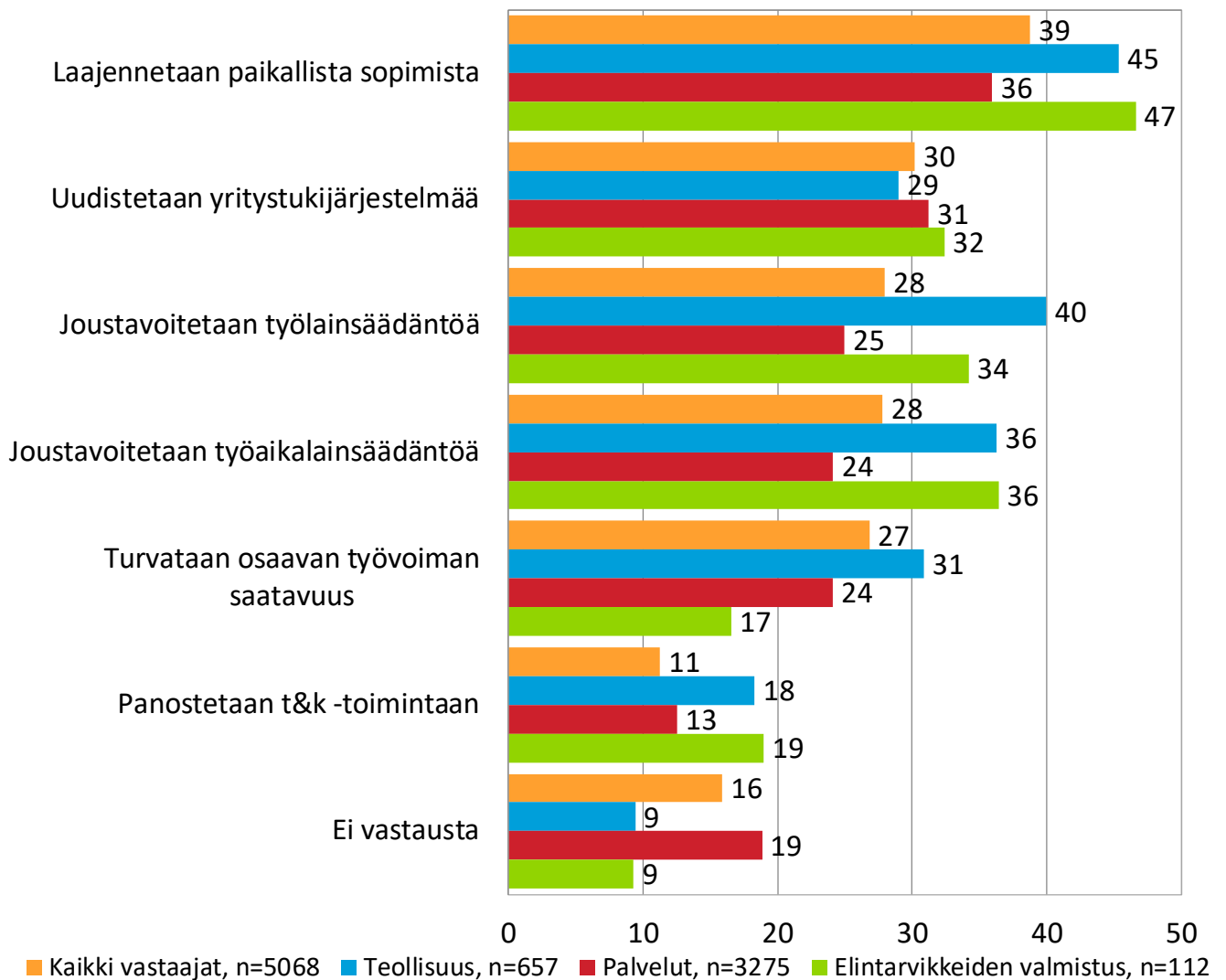

■ Kaikki vastaajat, n=5068 ■ Teollisuus, n=657 ■ Palvelut, n=3275 ■ Elintarvikkeiden valmistus, n=112

Kuva 18. Mikä tai mitkä seuraavista vaihtoehtoista tukisi oman yrityksenne toimintaa pidemmällä aikavälillä? % (Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja)

Kun pk-yritysten edustajilta kysyttiin mikä tukisi heidän yrityksensä toimintaa pidemmällä aikavälillä, paikallisen sopimisen laajentaminen nousi suosituimmaksi vaihtoehdoksi. Tätä kannatti varsinkin teollisuuden toimialan yritykset, jotka toivoivat myös työlainsäädännön joustavoittamista sekä työaikalainsäädännön joustavoittamista.

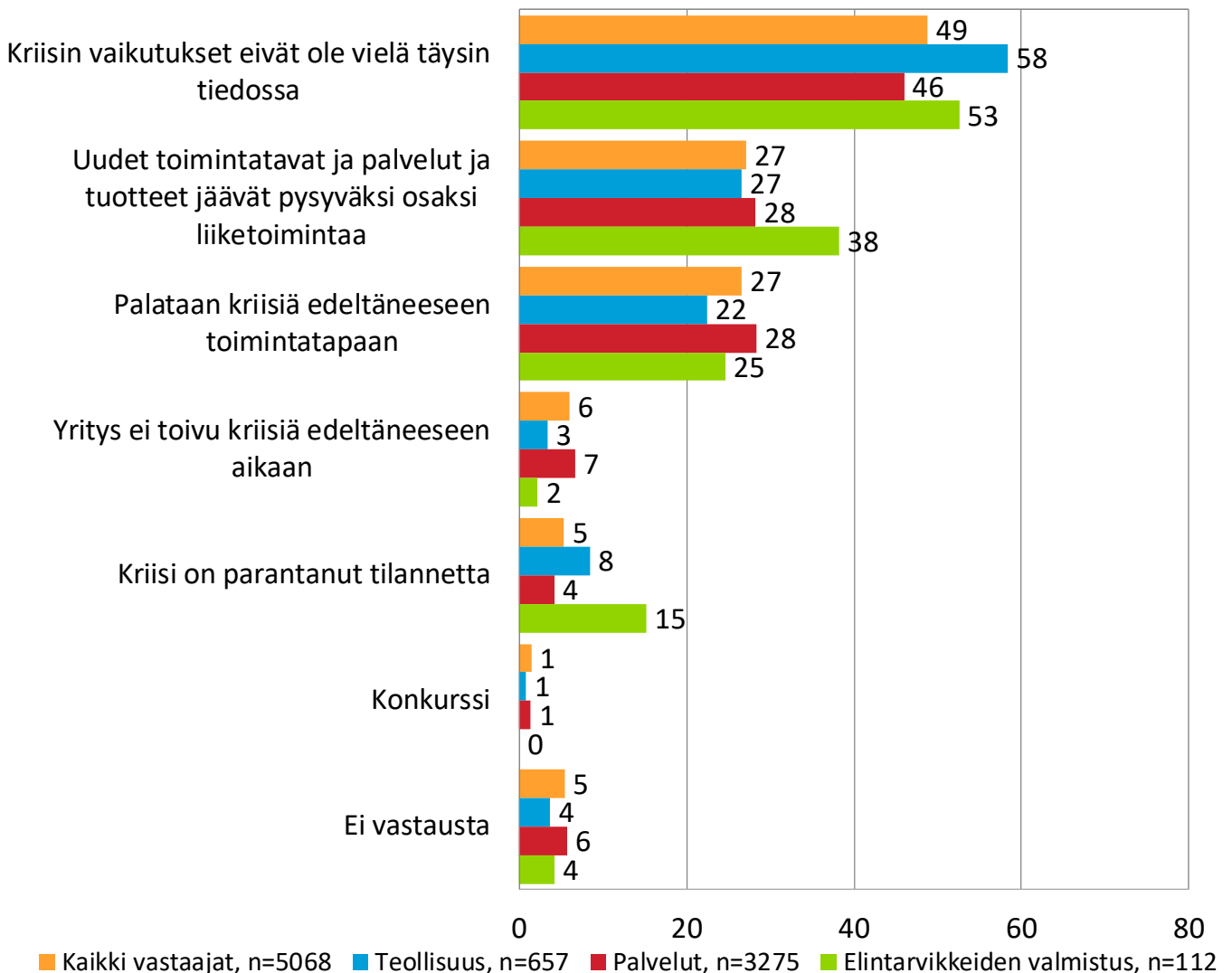
Elintarviketeollisuuden yritysten vastaajien mielestä heille paras vaihtoehto olisi paikallisen sopimisen laajentaminen ja tämän jälkeen työaikalainsäädännön joustavoittaminen. Myös työlainsäädännön joustavoittaminen sekä yritystukijärjestelmän uudistaminen saivat kannatusta tämän toimialan vastaajien keskuudessa.

Kuva 19. Millaiset ovat yrityksenne tulevaisuudennäkymät? %

Suomalaiset pk-yritykset ovat vielä hieman epävarmoja tulevaisuuden suhteen. Noin puolet vastaajista toteaa, että kriisin vaikutukset eivät ole vielä täysin tiedossa. Tämä korostuu varsinkin teollisuuden toimialan vastaajien joukossa. Hieman yli neljäsosa vastaajista kuitenkin toteaa, että kriisin aikana kehitetyt ja muotoutuneet toimintatavat sekä palvelut tulevat jäämään pysyväksi osaksi liiketoimintaa. Sama määrä vastaajista kuitenkin myös koki, että tulevaisuudessa he tulevat palaamaan kriisiä edeltäneeseen toimintatapaan. Vain 6% vastaajista koki, että yritys ei tule toipumaan kriisiä edeltäneeseen aikaan. Lähes saman verran kuitenkin totesi, että kriisi on parantanut yrityksen tilannetta.

Yli puolet elintarviketeollisuuden vastaajista totesi, ettei kriisin vaikutukset ole heillä vielä täysin tiedossa. Samalla toimialan yritykset kokivat hieman vertailutoimialoja useammin, että uudet toimintatavat ja palvelut tulevat jatkossa olemaan pysyvä osa liiketoimintaa. Elintarviketeollisuuden vastaajien joukossa oli myös selkeästi keskimääräistä enemmän yrityksiä, jotka kokivat kriisin parantaneen yrityksen tilannetta.

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 0295 16001
www.tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
Vaasan toimipaikka
Wolffintie 35, 6. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 027 500
www.ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
www.ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
www.ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
www.ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
www.ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Cygnaeuskenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
www.ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Valtakatu 28, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Yliopistonkatu 38 (Attila), 33101 Tampere
puhelin 0295 036 000
www.ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Wolffintie 35 B, 5. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
www.ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Kauppakatu 40 B, 3. krs., 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraaninkatu 1, 90130 Oulu
puhelin 0295 038 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kallanranta 11, 70100 Kuopio
Joensuun toimipaikka
Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 500
Mikkelin toimipaikka
Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
www.ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
www.ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 HELSINKI
puhelin 0295 021 000
www.ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi
Porin toimipiste
Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 500
www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi

Työ- ja elinkeinoministeriö

www.tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet